

Arktický festival 2020–21 / Arctic Festival 2020–21

Přednášky / Lectures

Palác Akropolis / Akropolis Palace

(Kubelíkova 1548, Praha 3-Žižkov)

Út/Tue 7/9/2021, 13.00–16.00

Lectures **in English** simultaneously interpreted into Czech à 25 min /
Přednášky v **angličtině** se simultánním tlumočením do češtiny à 25 min.

13.00

ICE – the role of ice in arctic ecosystems

(Harald Steen, Leader of NPI's Svalbard Programme, Norwegian Polar Institute, Tromsø, Norway, harald.steen@npolar.no)

LED – role ledu v arktických ekosystémech

(Harald Steen, ředitel programu Svalbard, Norský polární institut, Tromsø, Norsko)

A warmer Svalbard we see in increasing “rain on snow events” on land resulting in vast areas covered with ice. And, at the same time, we see diminishing fjord ice. Ice has shaped the Arctic ecosystem, as we know it, where ice dependent species are challenged by the lack of ice whilst others are challenged by too much ice. In the presentation, some examples were given how increased temperatures and precipitation change shaped the presence of ice and effected the ecosystem.

*Harald Steen with a little auk (Alle alle)
Harald Steen s alkounem malým (Alle alle)*

Svalbard

Zdeněk Lyčka Photo

Teplejší Svalbard vidíme v nárůstu pevninského „deště na sněhu“, což má za následek vznik rozsáhlých oblastí pokrytých ledem. Zároveň vidíme ustupující led ve fjordech. Led formoval arktický ekosystém, tak jak ho známe dnes, to znamená, že druhy závislé na ledu čelí jeho nedostatku, zatímco jiné jsou ohrožovány jeho příliš velkým množstvím. V prezentaci bylo uvedeno několik příkladů, jak zvyšující se teplota a změny srážek působí na přítomnost ledu a ovlivňují ekosystém.

13.25

High Latitude Dust

(Pavla Dagsson-Waldhauserová, Agricultural University of Iceland in Reykjavík, and Czech University of Life Sciences in Prague, Coordinator of the IceDust Association /Icelandic Aerosol and Dust Association/, waldhauserova@fzp.czu.cz, pavla@lbhi.is)

Polární prach

(Pavla Dagsson-Waldhauserová, Islandská zemědělská univerzita v Reykjavíku a Česká zemědělská univerzita v Praze, koordinátorka asociace IceDust /Icelandic Aerosol and Dust Association/)

Polar Regions include large areas of High Latitude Dust (HLD) sources, from where dust spreads more than 3,000 km towards the Arctic and Europe. HLD sources cover more than 500,000 km² and contribute to at least 5% of global dust budget. Almost one third of total dust load in the Arctic is estimated to originate from the HLD sources. Iceland is the largest Arctic as well as European desert with high dust event frequency (approximately 135 dust days annually) and the most severe dust storms observed on Earth. The Icelandic dust has impacts on atmosphere, cryosphere, marine and terrestrial environments, as well as socio-economic sectors. The Icelandic dust also inspires art.

Polární regiony zahrnují rozsáhlé oblasti zdrojů prachu vysoké zeměpisné šířky (HLD). Odtud se prach šíří více než 3 000 km směrem do Arktidy a Evropy. Zdroje HLD pokrývají více než 500 000 km² a přispívají nejméně 5 % k výskytu prachu na celém světě. Odhaduje se, že téměř jedna třetina celkového množství prachu v Arktidě pochází ze zdrojů HLD. Island je největší arktickou i evropskou pouští s vysokým výskytem prašných událostí (přibližně 135 prašných dnů ročně) a s nejsilnějšími prachovými bouřkami pozorovanými na Zemi. Islandský prach má dopad na atmosféru, kryosféru, mořské a pevninské prostředí a ovlivňuje také socioekonomiku. Islandský prach rovněž inspiruje umění.

13.50

Universities and Scientists in the Time of Climate Crisis

(Mgr. Miloslav Kolenatý, Vice-Dean for International Relations, Faculty of Environment, Jan Evangelista Purkyně University, Ústí n/L, miloslav.kolenaty@ujep.cz)

Univerzity a vědci v době klimatické krize

(Mgr. Miloslav Kolenatý, proděkan pro zahraniční a mezinárodní vztahy na Fakultě životního prostředí UJEP, Ústí n/L)

As recent extreme weather and temperature events and the urgent appeal of the IPCC 2021 Report have demonstrated, the climate crisis is happening right before our eyes. Although both scientists and the public are concerned about the climate risks and they realize the need to act immediately, greenhouse gas emissions are still growing, and we are still lacking efficient global and national climate action and policies. What role should universities and scientists take in helping to cross the knowledge-action gap? How can they become one of the leaders of the urgent fight to combat climate change and its impacts?

Jak ukazují nedávné extrémní klimatické a teplotní jevy a naléhavé výzvy zprávy IPCC 2021, klimatická krize se odehrává přímo před našima očima. Přestože vědci i veřejnost jsou znepokojeni klimatickými riziky a uvědomují si, že je třeba okamžitě jednat, emise skleníkových plynů stále rostou a stále nám chybí účinná globální a národní opatření a politiky v oblasti klimatu. Jakou roli by měly hrát univerzity a vědci, aby pomohli překonat propast mezi povědomím o klimatické změně a implementací účinných opatření? Jak se mohou stát jedním z lídrů naléhavého boje proti změně klimatu a jejím dopadům?

J. E. Purkyně University in Ústí nad Labem, Photo UJEP Archive

14.15

Julius von Payer Institute for Research in the Arctic and Subarctic at the Faculty of Environment, UJEP

(Richard Pokorný, Head of the Department of Environment and Head of Julius von Payer Institute for Research in the Arctic and Subarctic, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L, Richard.Pokorny@ujep.cz)

Institut Julia von Payera pro výzkum Arktidy a Subarktidy na Fakultě životního prostředí, UJEP

(Richard Pokorný, vedoucí Katedry životního prostředí a vedoucí Institutu Julia von Payera pro výzkum Arktidy a Subarktidy na Fakultě životního prostředí UJEP, Ústí n/L)

Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem founded the Institute in 2020, thereby joining other Czech universities that engage in the research of natural conditions of Subarctic and Arctic regions. In addition to targeted research, the main mission of the Institute is public promotion of the activities of its team members and organizing meetings of similarly orientated specialists. The Institute plans to involve academics across the faculties of Jan Evangelista Purkyně University and to cooperate with external researchers.

Založením Institutu Julia von Payera na Fakultě životního prostředí v roce 2020 se Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem zařadila mezi další české univerzity, které se věnují výzkumu přírodních poměrů subarktických a arktických oblastí. Hlavním posláním Institutu je vedle cíleného výzkumu také popularizace aktivit jednotlivých členů týmu a jejich setkávání s podobně zaměřenými specialisty. Institut počítá se zapojením akademiků napříč fakultami ústecké univerzity a také se spoluprací s externími badateli.

14.40

What do we know about life in glaciers

(Marie Šabacká, Head of the Centre for Polar Ecology, Faculty of Science, University of South Bohemia, České Budějovice, sabacka.marie@gmail.com)

Co víme o životě v ledovcích

(Marie Šabacká, vedoucí Centra polární ekologie na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích)

Glaciers are receding virtually everywhere in the world, faster than previously thought. One of the largest ice masses, the Greenland ice sheet, is collapsing in front of our eyes, and if the planet continues to warm at the same rate as it does now, the Alps will be almost completely ice-free by the end of this century. If all glaciers melted, the sea level would rise by up to 70 m. Although glaciers cover about 10% of the world's surface, slightly less than the size of South America, they are one of the least studied biological ecosystems. The idea of an inhospitable environment of cold ice and snow is no longer valid, and today we understand that there is a rich microbial world on and inside glaciers. During this lecture one could learn

what we knew about icy life, how it looked like and whether studying it could reveal anything to us about the history of our planet or even about life in the Universe. We also talked about why glaciers had been receding so fast recently and what this meant for our society.

From the left to the right: 1) Iron-rich subglacial discharge Blood Falls, Taylor Glacier in Antarctica; 2) Inside a Svalbard glacier (Stanislav Řehák Photo); 3) Snow algae in maritime Antarctica (Martin Lulák Photo)

Zleva doprava: 1) Na železo bohatá výpusť z pod povrchu ledovce zvaná Krvavé vodopády, ledovec Taylor, Antarktida; 2) Uvnitř ledovce na Špicberkách (foto Stanislav Řehák); 3) Sněžné řasy v Antarktidě (foto Martin Lulák)

Ledovce ustupují prakticky všude na světě, a to rychleji, než se donedávna předpokládalo. Jeden z největších ledových masívů, grónský ledovcový štít, se nám rozpadá před očima, a pokud se bude planeta dále oteplovat stejným tempem jako nyní, Alpy budou téměř úplně bez ledu do konce tohoto století. Kdyby všechny ledovce odtály, zvedla by se mořská hladina až o 70 m. Přestože ledovce pokrývají asi 10 % světového povrchu, o něco méně než velikost Jižní Ameriky, jsou jedním z nejméně studovaných biologických ekosystémů. Představy o nehostinném prostředí studeného ledu a sněhu už jsou dávno minulostí a dnes víme, že na ledovcích a v ledovcích se nachází bohatý mikrobiální svět. V této přednášce jste se mohli dozvědět, jak takový život vypadá, co o něm víme a zda nám jeho studium může něco podhalit o historii naší planety nebo dokonce o životě ve Vesmíru. Povíдали jsme si také o tom, proč ledovce ustupují a co to pro nás znamená.

15.05

Impact of Climate Change in the Arctic – Czech Perspective

(Josef Elster, Centre for Polar Ecology, Faculty of Science, University of South Bohemia, České Budějovice, jelster@prf.jcu.cz)

Klimatická změna v Arktidě a současný Český algologický výzkum

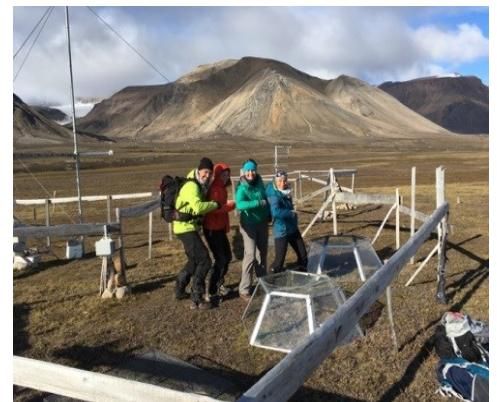
(Josef Elster, Centrum polární ekologie na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity, České Budějovice)

The warming of the Arctic is more than twice the global average. It's called Arctic Amplification and it's primarily driven by sea-ice loss. The terrestrial ecosystem and its biodiversity is impacted heavily by climate change. Our Arctic algological research focuses on advancing fundamental knowledge of the ecology and evolution of Arctic species, formed by seasonal as well as long term interactions with the biotic and abiotic components characteristic of the Arctic environment, including human impact. Our algology research in the Arctic covers three over-arching interlinked themes: 1) Climate change biology; 2) Seasonal ecology; 3) Spatio-temporal dynamics of species and systems. In the presentation some examples of CPE's phycology studies were introduced.

Arktida se otepluje dvakrát rychleji než zbytek naší planety. Rychlejší oteplování Arktidy v porovnání s průměrem Země je způsobený především rychlým úbytkem mořského ledu. Terestrický ekosystém a jeho biodiverzita se pod vlivem oteplování rychle mění. Náš arktický algologický výzkum je zaměřený na základní ekologii – ekofyziologii a evoluci arktických společenstev. U těchto organismů sledujeme dlouhodobé i krátkodobé (sezónní) změny, které jsou způsobené především abiotickými a biotickými změnami prostředí, včetně změn antropogenních. Náš algologický výzkum můžeme rozdělit do těchto kategorií: 1) Biologie klimatické změny sinic a řas; 2) Sezónní ekologie sinic a řas; 3) Dynamika rozšíření sinic a řas. V prezentaci byly představeny některé výsledky výzkumu CPE zaměřeného na tyto otázky. Skupina studentů kurzu Polární ekologie na experimentální ploše

v zátocě Petunia na Svalbardu. / Group of students of the Polar Ecology Course on an experimental site in Petunia Bay, Svalbard.

15.30

The Arctic: Tourism, mining and military interests – Nature conservation under economic and political pressures

(Jiří Moravec, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L, jiri.moravec@ujep.cz)

Arktida: turismus, těžba a vojenské zájmy – ochrana přírody pod ekonomickými a politickými tlaky

(Jiří Moravec, Fakulta životního prostředí, UJEP, Ústí n/L)

Climate change and new technologies have made the Arctic more accessible than ever before. The areas that were once the domain of adventurous explorers are now visited by large cruise ships organized by many travel agencies. With rising water temperatures and melting ice, mining companies and states close to the Arctic are exploring new opportunities to extract crude oil, natural gas and other minerals. In connection with activities in the Arctic, the armed forces of Russia, NATO and other countries are strengthening their capacities. On the other hand, there is a strong interest in preserving the unique biodiversity of the Arctic and avoiding its serious pollution. The efforts to use fossil resources are thus in direct opposition to measures and policies mitigating climate change. The outcome of international diplomatic negotiations is difficult to predict.

Klimatická změna a nové technologie učinily Arktidu dostupnou jakou nikdy v minulosti. Oblasti, které byly dříve doménou dobrodružných výzkumníků, jsou nyní navštěvovány velkými výletními loděmi organizovanými mnoha cestovními agenturami. S rostoucí teplotou vody a táním ledu zkoumají těžební společnosti a arktické státy nové příležitosti k těžbě ropy, zemního plynu a jiných nerostných surovin. V souvislosti s aktivitami v Arktidě posilují své kapacity ozbrojené síly Ruska, NATO a dalších zemí. Na druhé straně však existuje hluboký zájem zachovat unikátní biodiverzitu Arktidy a vyhnout se jejímu vážnému znečištění. Snahy o využívání fosilních zdrojů tak stojí v přímém protikladu k opatřením omezujícím klimatické změny. Výsledky mezinárodních diplomatických vyjednávání je těžké předvídat.

* * *

Palác Akropolis / Akropolis Palace
(Kubelíkova 1548, Praha 3-Žižkov)

St/Wed 8/9/2021, 9.00–12.00 / 13.00–15.00

Přednášky v češtině à 30 min / Lectures in Czech à 30 min

9.00

Putování Faerskými ostrovy

(Richard Pokorný, vedoucí Katedry životního prostředí a vedoucí Institutu Julia von Payera pro výzkum Arktidy a Subarktidy na Fakultě životního prostředí UJEP, Ústí n/L, Richard.Pokorny@ujep.cz)

Wandering the Faroe Islands

(Richard Pokorný, Head of the Department of Environment and Head of Julius von Payer Institute for Arctic and Subarctic Research, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L)

Faerské ostrovy jsou zmenšený Island a i bez jeho hlavních atrakcí (gejzíry, ledovce, sopky) dokáží návštěvníky okouzlit svou jednoduchou krásou, klidem a absencí turistů. Na Faerských ostrovech je vše tak malé, že neexistuje místo, které by bylo od moře dále než pět kilometrů; jednotlivé ostrovy jsou tak blízko, že je často spojují podmořské tunely. Přednáška poskytuje letný pohled na přírodu i kulturu tohoto svérázného souostroví.

The Faroe Islands are a scaled-down Iceland and even without its main attractions (geysers, glaciers, volcanoes) they can enchant visitors with their simple beauty, peace and absence of tourists. In the Faroe Islands, everything is so small that no place is more than five kilometers from the sea; the islands themselves are so close to each other that they are often connected by submarine tunnels. The lecture provides a glimpse into the nature and culture of this unusual archipelago.

9.30

Letokruhy v Arktidě vypravují dávné příběhy

(Jiří Lehejček, Katedra životního prostředí UJEP, Ústí n/L, jirilehejcek@gmail.com)

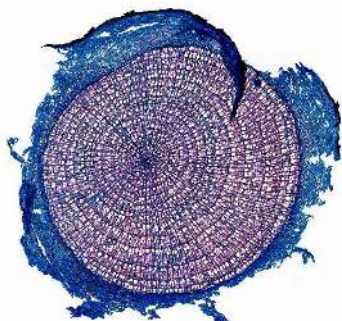
Arctic tree-rings as storytellers of the past

(Jiří Lehejček, Department of Environment, UJEP, Ústí n/L)

Arktida představuje region, který se velmi dynamicky mění. Oteplení místního klimatu je nejdramatičtější na světě. Výsledkem je eskalace procesů, které ovlivňují celou severní polokouli. Abychom těmto procesům porozuměli, je třeba studovat klimatické archivy, protože instrumentální záznamy jsou v Arktidě pro její odlehlost jednak vzácné, jednak pokrývají pouze krátké časové řady. Jedním z nich jsou letokruhy dlouhověkých arktických keřů – jalovců. Ty mají svéráznou ekologii růstu, jejíž

pochopení ovšem umožňuje následnou rekonstrukci environmentálního vývoje Arktidy. Jalovce jsou navíc dřevinou s globálně největší oblastí rozšíření. Důvodem pro tuto skutečnost je patrně extrémní plasticita a růstový oportunismus.

*Mikrotonový příčný řez vrbou polární
Arctic willow microton cross-section.*

*Polární tundra, zátoka Kobbefjord, JZ Grónsko
Arctic Tundra, Kobbefjord Bay, SW Greenland.*

The Arctic presents one of the most dynamic regions globally, where local climate warming is the most abrupt. Resulting processes influence the northern hemisphere dramatically. In order to understand such processes we need to study climate and environmental archives as the instrumental records are scarce in the Arctic. One of such archives are tree rings of long living Arctic shrubs – junipers. Their growth ecology is unique but its understanding is the prerequisite for successful environmental reconstructions. Moreover, junipers are globally the most widespread woody species with long lifespan. The reason is their growth opportunism and plasticity.

10.00

Český antarktický výzkumný program

(Daniel Nývlt, Masarykova univerzita, Brno, Daniel.Nyvlt@seznam.cz)

Czech Antarctic Research Programme

(Daniel Nývlt, Masaryk University, Brno (Daniel.Nyvlt@seznam.cz))

Česká antarktická vědecká infrastruktura poskytuje díky stanici J. G. Mendela na ostrově Jamese Rosse zázemí pro výzkum Antarktidy českým i zahraničním badatelům. Český antarktický výzkumný program se zaměřuje na komplexní výzkum dopadů klimatické změny na přírodní prostředí okrajové části Antarktidy a je provázán s aktivitami ostatních národních antarktických programů.

The Czech Antarctic Research Infrastructure provides the background for Antarctic research to Czech and foreign researchers thanks to J. G. Mendel Station located on James Ross Island. The Czech Antarctic Research Programme focuses on multidisciplinary research of climate change impacts on the natural environment of marginal part of Antarctica and is closely linked to the activities of other national Antarctic programmes.

10.30

Polární prach

(Pavla Dagsson-Waldhauserová, Islandská zemědělská univerzita v Reykjavíku a Česká zemědělská univerzita v Praze, koordinátorka asociace IceDust /Icelandic Aerosol and Dust Association/, waldhauserova@fzp.czu.cz, pavla@lbhi.is)

High Latitude Dust

(Pavla Dagsson-Waldhauserová, Agricultural University of Iceland in Reykjavik and Czech University of Life Sciences in Prague, Coordinator of the IceDust Association /Icelandic Aerosol and Dust Association/)

11.00

Nuceně nasazení Čechoslováci za druhé světové války v norské Arktidě

(Vendula V. Hingarová, Oddělení skandinavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, vendula.hingarova@ff.cuni.cz)

Czechoslovak forced labour in the Norwegian Arctic during WWII

(Vendula V. Hingarová, Scandinavian Studies, Faculty of Arts, Charles University, Prague)

Výzkum o Čechách v Norsku v letech druhé světové války zachycuje dosud velmi málo známý osud 1500 Čechů, kteří se během války nedobrovolně ocitli v severním Norsku. V drsných arktických podmínkách se museli podílet na výstavbě opevnění, železnic, cest a dalších zařízení sloužících nacistickým okupantům. Příspěvek představil nové materiály z té doby, které se podařilo nedávno vypátrat v pozůstatostech po nasazených.

Historical research on Czechs in Norway during the Second World War captures the hitherto little-known fate of the 1,500 Czechs who found themselves involuntarily in northern Norway during the war. In harsh Arctic conditions, they had to participate in the construction of fortifications, railways, roads, and other facilities serving the Nazi occupiers. The lecture introduced new materials from that time, which were recently found in the estates of the forced labourers.

11.30

Laponské baroko

(Michal Kovář, Ústav germánských studií Univerzity Karlovy v Praze, demecci@gmail.com)

Sámi Baroque

(Michal Kovář, Institute of Germanic Studies, Charles University, Prague)

Kolokace „laponské baroko“ může v Česku vzbudit úsměv. Pro týž účín vzniklo nejspíše i spojení „finský barok“ v názvu pražské hudební skupiny. V Laponsku může první jmenované spojení vzbudit i pohoršení. Přednášející se v příspěvku pokusil vysvětlit, jaká očekávání za těmito reakcemi stála, a že použití dané kolokace je do jisté, ač malé míry smysluplné.

The collocation “Sámi baroque” may arouse a smile in Bohemia. A similar phrase “Finnish baroque” in the name of a Prague band was created perhaps to produce the same effect. The foregoing phrase could however cause a displeasure in Sápmi. The speaker attempted to explain, what expectations represented the background of such reactions, and also to suggest arguments for a statement that use of the collocations was to a certain small extent meaningful.

Autor: německý historik Johannes Schefferus / Author: German historian Johannes Schefferus, 1673

Přestávka / Break

13.00

Úžasní paraziti ze žraloků a rejnoků arktických hlubin

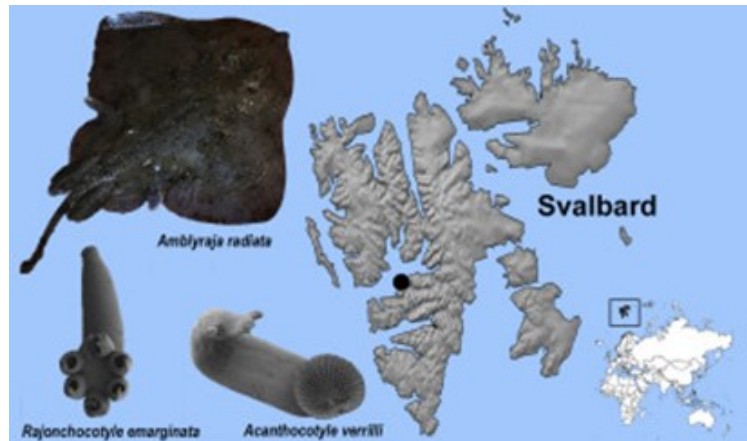
(Oleg Ditrich, Centrum polární ekologie na Jihočeské univerzitě, České Budějovice, oleg@paru.cas.cz)

Amazing parasites from sharks and rays of the Arctic depths

(Oleg Ditrich, Centre for Polar Ecology, University of South Bohemia, České Budějovice)

Na příkladu parazitů paryb (rejnoků a žraloků) žijících v pobřežních vodách arktického souostroví Špicberky bylo ilustrováno jedno z výzkumných témat, kterému se věnujeme na České polární stanici v Longyearbyenu. Paryby jako bazální skupina čelistnatých obratlovců jsou hostitelé primitivních skupin parazitů, jejichž studium umožní lépe poznat i později vzniklé druhy parazitující u vyšších obratlovců včetně člověka. Na rejnociích jsme našli ektoparazitické pijavky, které přenášejí krevní parazity příbuzné původcům malárie. Na kůži a ploutvích byl nalezen *Acanthocotyle verrilli* a na žábrech *Rajonchocotyle emarginata*. Ve střevě rejnoka hvězdnatého jsme našli tasemnice, často ve velkém množství. V jediném chyčeném juvenilním exempláři žraloka malohlavého jsme našli tasemnice rodu *Monorygma*. Na oku parazitovala buchanka *Omnatokoita elongata*.

We wanted to illustrate one of the research topics, which we study at the Czech Polar Station in Longyearbyen, on the example of parasites of cartilaginous fishes

(starry rays and sharks) living in the coastal waters of the Arctic archipelago of Svalbard. Cartilaginous fishes as a basal group of Gnathostomata host primitive groups of parasites, the study of which will allow better understanding of later species parasitizing in higher vertebrates, including humans. On starry rays, we found ectoparasitic leeches, which transmit blood parasites, related to the causative agents of malaria. A monogenen *Acanthocotyle verrilli* was found on the skin and fins and *Rajonchocotyle emarginata* was found on the gills. In the only captured juvenile specimen of the small-headed shark, we found tapeworms of the genus *Monorygma*. The copepod *Omnatokoita elongata* parasitized on the eye.

13.30

Zahraníční vztahy Grónska – postřehy ze stáže na Grónské univerzitě

(Adam Kočí, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Ostravská univerzita, adam.koci@osu.cz)

Foreign Relations of Greenland – observations from an internship at the na University of Greenland

(Adam Kočí, Department of Social Geography and Regional Development, University of Ostrava)

Grónsko je autonomním teritoriem Dánského království, a jeho autonomie se vztahuje rovněž na oblast zahraničních vztahů. Grónská vláda (*Naalakkersuisut*) tak může uzavírat většinu mezinárodních dohod týkajících se výlučně vlastní země. Rozvoj samostatných zahraničních vztahů zaujímá klíčovou roli také v grónském úsilí o politickou nezávislost. Osobní rozhovory s představiteli grónské samosprávy či vědeckými pracovníky *University of Greenland* nám mohou o pozici Grónska v mezinárodním společenství mnohé prozradit. Dávají Gróňané přednost ekonomické, politické či kulturní spolupráci? A jak se jim daří manévrovat mezi geostrategickými zájmy USA a Číny?

Greenland represents an autonomous territory of the Kingdom of Denmark, and its autonomy also involves an area of foreign relations. Greenlandic government (*Naalakkersuisut*) is thus enabled to conclude most of the international agreements relating exclusively to its own country. Development of Greenland's own international relations plays a key role also in Greenland's efforts for political independence. Personal interviews with the members of Greenlandic self-government and researchers from the *University of Greenland* can reveal a lot about the Greenlandic position in the international community. Do Greenlanders prefer economic, political, or cultural cooperation? And how do they manage to manoeuvre between the geostrategic interests of the USA and China?

Personal interviews with the members of Greenlandic self-government and researchers from the *University of Greenland* can reveal a lot about the Greenlandic position in the international community. Do Greenlanders prefer economic, political, or cultural cooperation? And how do they manage to manoeuvre between the geostrategic interests of the USA and China?

14.00

100. výročí zimního přechodu čs. legionářů přes Bajkal

(*Gabriela Havlůjová, Spolek pro zachování odkazu českého odboje, Praha,*

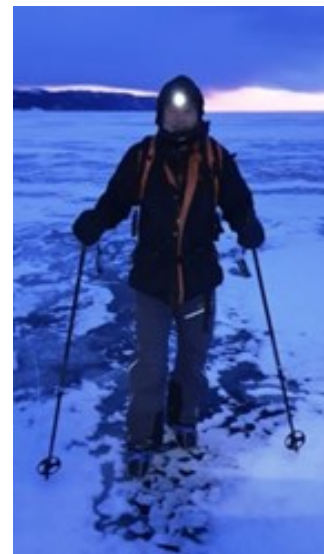
havlujova@spolekodboje.cz, havlujova.gabriela@seznam.cz)

(*Zdeněk Lyčka, kulturní koordinátor, MZV, Praha, zdenek_lycka@mzv.cz)*

100th anniversary of the winter crossing of the Baikal Lake by Czechoslovak legionaries

(*Gabriela Havlůjová, Association for the Preservation of the Legacy of the Czech Resistance, Prague*)

(*Zdeněk Lyčka, Cultural Coordinator, Ministry of Foreign Affairs, Prague*)

Skupina českých dobrodruhů a nadšenců do historie absolvovala v březnu 2020 vzpomínkovou cestu na Sibiř. Na 40 účastníků dokázalo po 13–16 hodinách přejít zamrzlé jezero Bajkal, které před 100 lety zdolali českoslovenští legionáři, ale také Bělogvardějci pod velením generála Sergeje Vojcechovského. Sama osobnost pozapomenutého generála stála na počátku rozhodnutí organizátorů tuto cestu uspořádat. Vládní speciál přistál s účastníky vzpomínkové cesty v Krasnojarsku, odkud se všichni přesunuli dál Transsibiřskou magistrálou. Jejich pouť skončila v Ulan-Ude, hlavním městě Republiky Burjatsko v rámci Ruské federace. Dva z účastníků pochodu – Gabriela Havlůjová a Zdeněk Lyčka – se podělili o svou sibiřskou zkušenost.

In March 2020, a group of Czech adventurers and history enthusiasts made a memorial trip to Siberia. In 13–16 hours, about 40 participants crossed the frozen Lake Baikal. 100 years ago, the same march was done by Czechoslovak legionaries, but also by the White Guards under the command of General Sergei Vojcechovsky. The very personality of the forgotten general was at the beginning of the organizers' decision to prepare this trip. The Government's special plane with the participants of the memorial journey landed in Krasnoyarsk, from where they all moved on along the Trans-Siberian Railway. Their trip ended in Ulan-Ude, the capital of the Republic of Buryatia in the Russian Federation. Two of the participants in the march – Gabriela Havlůjová and Zdeněk Lyčka – shared their Siberian experience.

* * *

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem
Jan Evangelista Purkyně University, Ústí nad Labem
(*Centrum přírodovědných a technických oborů, Pasteurova 3632/15, Ústí nad Labem*)

Čt/Thu 9/9/2021, 9.00–12.00

Přednášky v češtině à 20 min. / Lectures in Czech à 20 min

9.00

Úvodní slovo děkana Přírodovědecké fakulty UJEP Pavla Kuráně
Introductory word by Pavel Kuráň, Dean of the Faculty of Science, UJEP

9.10

Univerzity a vědci v době klimatické krize

(*Mgr. Miloslav Kolenatý, proděkan pro zahraniční a mezinárodní vztahy na Fakultě životního prostředí UJEP, Ústí n/L, miloslav.kolenaty@ujep.cz*)

Universities and Scientists in the Time of Climate Crisis

(*Mgr. Miloslav Kolenatý, Vice-Dean for International Relations, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L*)

9.30

Putování Faerskými ostrovy

(*Richard Pokorný, vedoucí Katedry životního prostředí a vedoucí Institutu Julia von Payera pro výzkum Arktidy a Subarktidy na Fakultě životního prostředí UJEP, Ústí n/L, Richard.Pokorny@ujep.cz*)

Wandering the Faroe Islands

(*Richard Pokorný, Head of the Department of Environment and Head of Julius von Payer Institute for Arctic and Subarctic Research, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L*)

9.50

Česká arktická vědecká „Stanice Josefa Svobody“ na Špicberkách a Centrum polární ekologie Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

(*Josef Elster, Centrum polární ekologie na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity, České Budějovice, jelster@prf.jcu.cz*)

Czech Arctic Research “Josef Svoboda Station” and the Centre for Polar Ecology, University of South Bohemia, České Budějovice

(*Josef Elster, Centre for Polar Ecology, Faculty of Science, University of South Bohemia, České Budějovice*)

Elster v Antarktidě/ in Antarctica

polární ekologie připravující české akademické odborníky na řešení globálních problémů spojených s projevy klimatických změn v Arktidě a v Česku. Pracovníci CPE zároveň zajišťují vysokoškolskou výuku v oborech polární ekologie a za podpory projektů EU, Norských fondů, národních zdrojů a zdrojů JU vytvářejí podmínky pro začlenění „Polární ekologie“ do systému vysokoškolské výuky v ČR. Stanice JS současně propaguje Česko v arktických zemích (je neoficiálním velvyslanectvím ČR ve vysoké Arktidě) a napomáhá rozvíjet vědeckou a kulturní spolupráci. Vědecké a edukační aktivity CPE vytvářejí podmínky k větší angažovanosti ČR v Arktidě.

“Josef Svoboda Station” (JS Station) is run by the logistics team of the Czech Arctic Scientific Infrastructure of the University of South Bohemia in České Budějovice (USB). JS Station consists of Julius Payer House in Longyearbyen, the Nostoc Field Base in Petunia Bay, the Clione science ship and a building of the Faculty of Science, USB. The building houses a scientific department called Centre for Polar Ecology (CPE) and the logistics team of JS Station. Under the leadership of CPE, interdisciplinary international ecological research and polar ecology courses are taking place at JS Station, preparing Czech academic experts to solve global problems related to the impacts of climate change in the Arctic and the Czech Republic. At the same time, CPE employees provide higher education in the fields of polar ecology and, with the support of EU projects, Norwegian funds, national and JU resources, create conditions for the integration of “Polar Ecology” into the higher education system of the Czech Republic. At the same time, JS Station promotes Czechia in the Arctic countries (it is an unofficial Embassy of the Czech Republic in the High Arctic) and helps to develop scientific and cultural cooperation. CPE’s scientific and educational activities create the conditions for Czechia’s greater involvement in the Arctic.

CPE Archive Photo

*Na střeše technického kontejneru testujeme otevřený fotobioreaktor při kultivaci řas.
On technical container's roof we test open photobioreactor for cultivation of microalgae.*

Přestávka / Break

11.00

Letokruhy v Arktidě vypravují dávné příběhy

(Jiří Lehejček, Katedra životního prostředí UJEP, Ústí n/L, jirilehejcek@gmail.com)

Arctic tree-rings as storytellers of the past

(Jiří Lehejček, Department of Environment, UJEP, Ústí n/L)

10.40

Arktida: turismus, těžba a vojenské zájmy – ochrana přírody pod ekonomickými a politickými tlaky

(Jiří Moravec, Fakulta životního prostředí na UJEP, Ústí n/L, jiri.moravec@ujep.cz)

The Arctic: Tourism, mining and military interests – Nature conservation under economic and political pressures

(Jiří Moravec, Faculty of Environment, UJEP, Ústí n/L)

11.20

Václav Marek o původu Sámů

(Michal Kovář, Ústav germánských studií Univerzity Karlovy v Praze, demecci@gmail.com)

Václav Marek on the origin of the Sámi

(Michal Kovář, Institute of Germanic Studies, Charles University, Prague)

Český cestovatel a spisovatel Václav Marek (1908–1994) žil téměř dvě dekády v Laponsku mezi Sámy a Nory. Od návratu do Prahy v roce 1948 věnoval mnoho svého volného času tvorbě beletristické (tři romány), překladové i odborné, a to převážně historiografie, aby pro českého čtenáře formuloval příčiny a předpoklady meziethnické krize na evropském severu a obhájil nároky Sámů na odstranění historických křivd. Příspěvek byl zaměřen na Markovu metodu i výsledky jeho bádání o (etnickém) původu Sámů.

The Czech traveller and writer Václav Marek (1908–1994) lived for almost two decades in Lapland between the Sámi and the Norwegians. Since returning to Prague in 1948, he has devoted much of his free time to fiction (three novels), translation and professional writing, mainly historiography, to formulate for the Czech reader the causes and assumptions of the interethnic crisis in the European North and defend the Sámi claims to eliminate historical injustices. The lecture focused on Marek's method and the results of his research on the (ethnic) origin of the Sámi.

11.40

100. výročí zimního přechodu čs. legionářů přes Bajkal

(Zdeněk Lyčka, kulturní koordinátor, MZV, Praha, zdenek_lycka@mzv.cz)

100th anniversary of the winter crossing of the Baikal Lake by Czechoslovak legionaries

(Zdeněk Lyčka, Cultural Coordinator, Ministry of Foreign Affairs, Prague)

* * *

Čt/Thu 9/9, 17.00–18.30

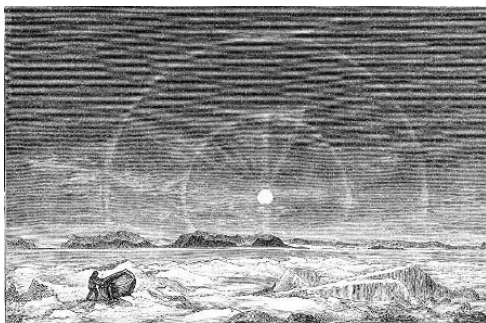
Přednáška v češtině / Lecture in Czech

Julius Payer: Expedice na severní pól

(Zdeněk Lyčka, kulturní koordinátor, MZV, Praha, zdenek_lycka@mzv.cz)

Julius Payer: North Pole Expedition (*Zdeněk Lyčka, Cultural Coordinator, Ministry of Foreign Affairs, Prague*)

Přednáška pojednává o Juliu Payerovi, největším arktickému badateli pocházejícím z českých zemí a nejslavnějším malíři polárních oblastí vůbec. V letech 1872–74 se pod vedením Julia Payera a Karla Weyprechta uskutečnila rakousko-uherská expedice k severnímu pólu. Expediční loď *Admirál Tegetthoff* byla po čtyřech měsících od vyplutí trvale uvězněna v ledu a silou větrů a mořských proudů nekontrolovaně driftovala v Severním ledovém oceánu. V roce 1873 posádka objevila novou zemi, kterou nazvala zemí císaře Františka Josefa. Po druhém přezimování se zdecimovaní členové výpravy vydali pěšky, na saních a na člunech po rozmrzajícím moři směrem na jih. Jisté smrti zimou a hladem unikli až po třech měsících plných drsných arktických zážitků. V srpnu 1874 je u pobřeží Nové země zachránila ruská rybářská loď *Nikolaj*. V roce 1876 vyšel ve Vídni Payerův cestopis z této expedice, doplněný autorovými ilustracemi, které byly na přednášce představeny.

The lecture is dedicated to Julius Payer, the greatest Arctic researcher from the Czech lands and the most famous painter of the polar landscapes in general. In the years 1872–74, an Austro-Hungarian expedition to the North Pole took place under the leadership of Julius Payer and Karel Weyprecht. The expedition ship *Admiral Tegetthoff* was permanently trapped in the ice four months after leaving, drifting uncontrollably in the Arctic Ocean by the force of winds and sea currents. In 1873, the crew discovered a new land, which they called the Land of Emperor Franz Joseph. After the second overwintering, the decimated members of the expedition set out on foot, sleighs, and boats along the thawing sea to the south. First after three months full of harsh Arctic experiences they escaped certain death by cold and starvation. In August 1874, the crew was rescued off the Nowaja Zemlja's coast by the Russian fishing boat *Nikolai*. In 1876, Payer's travelogue from this expedition was published in Vienna, supplemented by the author's illustrations, which were presented in the lecture.

* * *

Městské muzeum a galerie Dačice /Municipal Museum and Gallery at Dačice

Ne/Sun 5/12, 16.00–17.30

Přednášky v češtině à 30 min. / Lectures in Czech à 30 min

16.00

Původní obyvatelé Norska: od asimilace k uznání

(J. E. Robert Kvile, velvyslanec Norska v ČR, robert.kvile@mfa.no)

Norway's indigenous people: From assimilation to recognition

(H. E. Robert Kvile, Ambassador of Norway to the Czech Republic)

Velvyslanec Robert Kvile hovořil o pomalé, ale postupné změně postoje k původním obyvatelům Norska, Sámům. Asimilační politika neboli ponoršťování, zavedená kolem roku 1850, skončila o 130 let později, kdy rozpory vyvolané projektem vodní elektrárny Alta otevřely v otázkách týkajících se situace sámské populace mnoha lidem oči. Definitivní a symbolický konec asimilační politiky znamenal projev Jeho Veličenstva krále Haralda v roce 1997 v Sámském parlamentu. Král se omluvil za asimilační politiku a zdůraznil odpovědnost norského státu a jeho podporu Sámům při budování silné a životaschopné společnosti.

Ambassador Kvile spoke about the slow but gradual change of attitude towards the indigenous people of Norway, the Sámis. The policy of assimilation, or Norwegianization, introduced around 1850, finally came to an end 130 years later, when the controversy around the Alta hydropower project served as an eye-opener on issues pertaining to the situation for the Sámi population. A final and symbolic end of the assimilation policy came with His Majesty King Harald's speech in 1997 to the Sámi Parliament, in which he apologized for the assimilation policy and underlined the responsibility of the Norwegian state to facilitate the Sámi people's ability to build a strong and viable society.

16.30

Polární ekologie a globální klimatická změna

(Josef Elster, Centrum polární ekologie na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity, České Budějovice, jelster@prf.jcu.cz)

Polar ecology and global climate change

(Josef Elster, Centre for Polar Ecology, Faculty of Science, University of South Bohemia, České Budějovice)

Přednáška byla rozdělena do tří částí:

1. Které astrofyzikální a antropogenní vlivy ovlivňují střídání glaciálních a interglaciálních období? Současné vědecké poznatky přinášejí dostatek důkazů, že rozhodujícím faktorem, který přispívá k rychlému globálnímu oteplování, jsou vlivy antropogenní. V částech Arktidy včetně souostroví Svalbard je nárůst teplot a ostatních přidružených faktorů největší.
2. Česká arktická vědecká infrastruktura "Stanice Josefa svobody" se nachází v centrální části ostrova Špicberk v souostroví Svalbard, na rozhraní mezi teplejším oceánským a studenějším kontinentálním klimatem, kde se klimatické změny na všech úrovních projevují velmi významně. Dlouhodobý český ekologický výzkum je zaměřen na tuto problematiku.
3. Jedním z ekologických problémů spojených s klimatickými změnami v Arktidě je tání a ústup ledovců, při kterém dochází ke komplikovanému procesu nástupu nového života na odledněná území (primární sukcese). Nejdůležitější mikroorganismy, které se na tom podílejí, jsou především sinice (cyanobakterie). Jejich nástup významně podporuje atmosférický dusík, který se nachází v tající ledovcové vodě.

The lecture was divided into three parts:

1. Which astrophysical and anthropogenic influences affect the alternation of glacial and interglacial periods? Current scientific knowledge provides sufficient evidence that anthropogenic influences are a decisive factor contributing to rapid global warming. In parts of the Arctic, including the Svalbard archipelago, the increase in temperatures and other associated factors is greatest.
2. The Czech Arctic Scientific Infrastructure "Josef Svoboda Station" is located in the central part of the Svalbard archipelago, on the border between the warmer oceanic and colder continental climates, where climate change is very significant at all levels. Long-term Czech ecological research is focused on this issue.
3. One of the environmental problems associated with climate change in the Arctic is the melting and retreat of glaciers, which involves a complicated process of new life entering the deglaciated areas (primary succession). The most important microorganisms that are involved in this process are mainly cyanobacteria. Their initial occurrence is significantly supported by atmospheric nitrogen, which is found in melting glacial water.

17.00 – ZRUŠENO kvůli covidové izolaci přednášejícího

Na lyžích napříč Grónskem / Crossing Greenland on skis

(Zdeněk Lyčka, kulturní koordinátor / Cultural Coordinator, MZV / Ministry of Foreign Affairs, Prague, zdenek_lycka@mzv.cz)